

آشنایی با پروتکل TCP/IP و سرویس های آن

هدف های رفتاری: هنرجو پس از پایان این فصل می تواند:

- سرویس های رایج در پروتکل TCP/IP را شناسایی کند.
- سرویس های رایج در شبکه اینترنت را شرح دهد.
- مفهوم Host در پروتکل TCP/IP را بیان کند.
- انواع دامنه های رایج را بیان کند.
- مراحل ثبت Domain را شرح دهد.
- انواع کلاس های IP را شناسایی کند.

۱-۶- نقش پروتکل در شبکه

بهره برداری از امکانات سخت افزاری و برقراری ارتباط بین اجزای مختلف شبکه نیاز به یک مجموعه از قوانین و دستورالعمل های مشترک دارد که به آن قوانین اصطلاحاً پروتکل می گوئیم. پروتکل مجموعه قوانینی است که اگر آنها را رعایت نکنیم ارائه سرویس (یعنی هدف از برقراری شبکه) غیرممکن خواهد شد.

تعریف: پروتکل مجموعه قوانینی نرم افزاری است که رعایت آنها باعث بهره برداری از امکانات سخت افزاری و برقراری سرویس در شبکه می شود.

نقش پروتکل در رایانه ارسال کننده داده:

- شکستن داده ها به بخش های کوچکتر، به نام بسته
- اضافه کردن اطلاعات آدرس مقصد به بسته
- آماده سازی داده ها برای انتقال از طریق کارت شبکه بر روی کابل شبکه.

نقش پروتکل در رایانه دریافت کننده داده

- دریافت بسته‌های داده از کابل شبکه
- ایجاد نواری از بسته‌های ارسالی از رایانه فرستنده
- کپی کردن بسته‌ها به بافر برای دوباره اسمبل کردن به عنوان داده
- پذیرش داده‌ها به شکل برنامه قابل استفاده

توجه اگر پروتکل‌های استفاده شده در رایانه‌های فرستنده و گیرنده با هم متفاوت باشند امکان دریافت درست داده‌ها در رایانه گیرنده وجود نخواهد داشت و یا اینکه بسته‌های دریافتی در رایانه گیرنده قابل استفاده نخواهد بود.

زمانی که داده‌ها بخواهند در یک شبکه LAN بین رایانه‌ها منتقل شوند کار چندان پیچیده نیست، اما اگر شما بخواهید بین چند شبکه LAN ارتباط برقرار کنید، ممکن است از پروتکل‌های مختلفی استفاده نمایید که در اینجا باید یک هماهنگ کننده پروتکل‌ها وجود داشته باشد نتایج این هماهنگی به عنوان لایه بندی شناخته شده است.

۲-۶- پروتکل TCP/IP

TCP/IP، یکی از مهم‌ترین پروتکل‌های استفاده شده در شبکه‌های کامپیوتری است و اولین بار در سیستم عامل UNIX مورد استفاده قرار گرفت. اینترنت بعنوان بزرگترین شبکه موجود، از پروتکل فوق به منظور ارتباط دستگاه‌های متفاوت استفاده می‌نماید. در اهمیت TCP/IP توجه به این نکته کافی است که ارتباط در اینترنت بدون TCP/IP تقریباً غیرممکن است و اکثر سرویس‌های اینترنت تحت قوانین TCP/IP عرضه می‌شوند.

TCP/IP مجموعه کاملی از پروتکل‌های تعریف شده برای استفاده در شبکه‌های خصوصی و اینترنت می‌باشد، ولی نام آن در واقع ترکیبی از دو پروتکل زیر می‌باشد:

الف) پروتکل کنترل انتقال TCP

ب) پروتکل اینترنت IP

مهم‌ترین خصوصیات این پروتکل به طور خلاصه عبارتند از:

۱- قابل استفاده در انواع شبکه‌ها

۲- پشتیبانی به وسیله انواع سیستم عامل‌ها

۳- مورد استفاده به عنوان پروتکل اصلی^۱ اینترنت

۴- قابلیت مسیریابی

۵- حق انتخاب در انتقال اطلاعات به صورت اتصال گرا^۲ و بدون اتصال^۳

۶- ارسال گروهی

۷- پیکربندی پیچیده

از ویژگی‌های مهم پروتکل TCP/IP می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

• اولین ویژگی در TCP/IP آن است که می‌تواند در هر ابعادی از شبکه استفاده شود (از شبکه‌های کوچک یا بزرگ، با ترافیک کم یا ترافیک زیاد، با اتصال به اینترنت و بدون اتصال به اینترنت)

• چون TCP/IP در کلیه سیستم عامل‌های مدرن امروزی پشتیبانی می‌شود بنابراین زبان مشترک ارتباط بین سیستم عامل‌ها می‌باشد.

• TCP/IP از ابتدا تا به امروز بعنوان پروتکل اصلی مورد استفاده در اینترنت بوده است.

• در TCP/IP الگوریتم‌های متنوع مسیریابی^۴ برای انتخاب مسیر بهینه از میان روترها (مسیریاب‌ها) تعبیه شده و به همین خاطر یکی از مهم‌ترین پروتکل‌ها برای استفاده در شبکه‌های WAN به شمار می‌رود. همان‌طور که قبلاً اشاره شد هم بندی غالب شبکه‌های WAN از نوع Mesh می‌باشد و در نقاط مرزی مابین شبکه‌ها از Router استفاده می‌شود لذا پروتکل مورد استفاده باید دارای قابلیت مسیریابی (Routing) باشد.

• سرویس انتقال اطلاعات بصورت سفارشی یا اتصال گرا «Connection Oriented» معروف به TCP و سرویس انتقال اطلاعات بصورت عادی یا بدون اتصال «Connection less» معروف به UDP از دیگر بخش‌های متنوع این پروتکل می‌باشد.

• Multicasting به معنی ارسال اطلاعات برای گروهی از استفاده‌کنندگان (مخاطبین) می‌باشد.

• بالاخره آخرین خصوصیت TCP/IP که در واقع عیب آن به شمار می‌رود این است که پیکربندی

پیچیده‌ای دارد. علت این پیچیدگی را می‌توان در تنوع سرویس‌های ارائه شده جستجو کرد. TCP/IP پروتکل بسیار کامل و متنوعی است، در نتیجه این تنوع، پیچیدگی در پیکربندی را به دنبال خواهد داشت.

۱- Primary Protocol

۲- Connection Oriented

۳- Connection less

۴- Routing

البته با توجه به وجود امکان پیکربندی خودکار و بویا^۱ در TCP/IP در اکثر مواقع، کاربران نیازی به درگیر شدن با پیچیدگی‌های پیکربندی ندارند.

۳-۶- سرویس‌های TCP/IP

TCP/IP از سرویس‌های متنوعی تشکیل شده که اغلب نیازهای کاربران در شبکه‌ها را مستقیماً و بدون نیاز به هرگونه برنامه‌نویسی اضافی پاسخ می‌دهد. اغلب این سرویس‌ها برای کاربران آشنا بوده و در کاربردهای روزمره خود در اینترنت از آن‌ها استفاده می‌کنند. به موارد زیر توجه کنید:

۱-۳-۶- FTP^۲: یکی از کارهای ضروری که اغلب کاربران در شبکه بدان نیاز دارند انتقال پرونده است. TCP/IP مستقیماً دارای سرویسی است که انتقال پرونده را به راحتی بین ماشین‌های مختلف با سخت‌افزارهای متنوع و سیستم‌عامل‌های گوناگون امکان‌پذیر می‌سازد و آن FTP است. FTP از دو قسمت تشکیل شده:

الف) FTP Client

ب) FTP Server

کاربر با اجرای نرم‌افزار FTP Client به FTP Server متصل شده و با توجه به مجوزهای امنیتی مربوطه می‌تواند پرونده‌های موردنیاز را از سرویس‌دهنده دریافت کرده (Download_Receive) یا آن‌ها را روی سرویس‌دهنده ذخیره کند. (Upload_Send)

در سیستم‌عامل‌های مایکروسافت نرم‌افزارهای گوناگونی به عنوان FTP Client وجود دارند مثلاً می‌توانیم به IE (Internet Explorer) اشاره کنیم که از خود مایکروسافت است یا دستور ftp.exe که در حالت Text از Command_Prompt اجرا می‌شود. نرم‌افزارهای دیگر مانند FTP Pro، Cute FTP، DAP و ... نیز همگی نقش FTP Client را بازی می‌کنند.

نرم‌افزارهایی که به عنوان FTP Server در مایکروسافت استفاده می‌شوند نیز موجود بوده و به عنوان مثال می‌توان به IIS اشاره کرد. IIS بسته‌ای است شامل چندین سرویس که یکی از آن‌ها FTP Server است.

۱- Automatic/Dynamic Configuration

۲- File Transfer Protocol در درس بسته‌های نرم‌افزاری (۳) با FTP به‌طور مشروح‌تر آشنا می‌شوید.

آشنایی با سرویس FTP

در این بخش هنرآموز درس FTP Server را از قبل روی یک رایانه با سیستم عامل 2000 یا 2003 سرور پیکربندی کرده و هنرجویان با اجرای FTP Client در رایانه‌های خود (ترجیحاً IE) چند پرونده را از سرویس دهنده دریافت (Download) کنند. در این مرحله به هیچ عنوان نیازی به فراگیری پیکربندی FTP Server نبوده و هنرجویان فقط از آن استفاده می‌کنند.

۲-۳-۶-HTTP : یک راه بسیار رایج برای دستیابی به اطلاعات که همگی با آن آشنا هستیم استفاده از سرویس HTTP است. همانند FTP، این سرویس نیز از دو بخش تشکیل شده : الف) HTTP Client : که به Web Client، Web Browser یا به اختصار Browser هم مشهور است.

ب) HTTP Server : که به Web Server نیز معروف است. کاربران نرم‌افزار HTTP Client را (مانند IE، Netscape، Fire Fox و...) اجرا کرده و درخواست دسترسی به اطلاعات یا حتی اجرای برنامه را به سرویس دهنده ارسال می‌کنند (HTTP Request). سرویس دهنده این درخواست را بررسی کرده و پس از آماده کردن پاسخ، آن‌ها را در قالب خاصی معروف به Web Page به سمت سرویس گیرنده ارسال می‌کند. سرویس گیرنده این صفحات را دریافت کرده و با قالب مناسب به کاربر نشان می‌دهد. همان‌طور که می‌دانیم زبان مورد استفاده در صفحات وب اکثراً HTML یا XML است.

آشنایی با سرویس HTTP

هر چند اغلب هنرجویان و حتی کاربران عادی با این سرویس آشنا هستند اما برای حفظ انسجام مطالب بیان شده، هنرآموز درس می‌تواند Web Server را به همراه یک Web Page بسیار ساده از قبل آماده کرده و کاربران با HTTP Client (ترجیحاً IE) به آن دسترسی پیدا کنند. شایان ذکر است که Web Server در مایکروسافت، بخشی از بسته IIS است.

۳-۳-۶-POP3 و SMTP^۲: هر دو سرویس فوق برای EMail استفاده می‌شوند. کاربر برای تهیه، ارسال، دریافت و خواندن نامه از نرم‌افزار Mail Client استفاده می‌کند. دو مورد از نرم‌افزارهای معروف که به عنوان Mail Client در مایکروسافت استفاده می‌شوند عبارتند از Outlook Express و Microsoft Outlook (به اختصار OE و MO). پس از اجرای Mail Client و پیکربندی آن، کاربر می‌تواند متن نامه خود را تایپ کرده، در صورت نیاز عکس یا پرونده‌های دیگری را به آن پیوست کرده^۳ و پس از تعیین گیرنده و موضوع نامه^۴ آن را ارسال کند. به محض فشردن کلید Send تمامی محتوای نامه به همراه ضمائم پیوست، با پروتکل SMTP به سمت Mail Server ارسال می‌شود. پس از دریافت نامه از سوی کاربر به بررسی آدرس گیرنده می‌پردازد و اگر گیرنده شخصی خارج از حوزه پستی خودش باشد آن را با SMTP به Mail Server حوزه گیرنده تحویل می‌دهد. Mail Server گیرنده پس از دریافت نامه از Mail Server فرستنده آن را در پوشه مناسب که در واقع صندوق پستی شخص گیرنده است ذخیره می‌کند و فرایند ارسال نامه به اتمام می‌رسد. حال از اینجا به بعد شخص گیرنده خودش وظیفه دارد که در صورت تمایل به Mail Server حوزه خود متصل شده و با پروتکل POP3 نامه‌هایش را از سرویس دهنده دریافت کرده و در صندوق پستی محلی واقع در رایانه خودش منتقل کند. همان‌طور که می‌بینیم فرایند فوق تا حدی با روش عمومی اداره پست در ارسال نامه متفاوت است چرا که پستی نامه را تا دم در منزل می‌آورد اما در Email ما باید خودمان به اداره پست (Mail Server) مراجعه و پس از نشان دادن مجوز، نامه را از صندوق پستی برداریم.

پژوهش

پروتکل HTTP از آن دسته پروتکل‌هایی است که برای انتقال Email نیز از آن بهره می‌برند. به عنوان مثال می‌توان انتقال نامه از طریق yahoo یا Gmail را نام برد. برای تبادل نامه از طریق yahoo چگونه عمل می‌کنیم؟

۱- Post Office Protocol (version3)

۲- Simple Mail Transfer Protocol

۳- Attachment

۴- Subject

مطالعه آژانه

۴-۳-۶ NNTP^۱: سرویس دسترسی به گروه‌های خبری (News Groups)، به زبان ساده NNTP سرویسی است برای دسترسی به اطلاعاتی که به وسیلهٔ افراد مختلف ارسال شده و مشترکاً مورد استفاده قرار می‌گیرد. این سرویس نیز از دو قسمت تشکیل شده: الف) NNTP Client: که به News Client نیز معروف است. ب) NNTP Server: که به News Server نیز مشهور است. روال کار بدین صورت است که ابتدا به وسیلهٔ News Client به یک News Server متصل شده سپس گروه خبری را انتخاب و در آن عضو می‌شویم (Subscribe) پس از عضویت در گروه خبری، اطلاعات و اخبار متنوع در زمینه مورد نظر از Server به سرویس گیرنده انتقال پیدا کرده و اعضا در صورت تمایل می‌توانند نظرات یا پرسش‌های خود را در مورد خبرها ارسال کنند یا خبر و سؤال جدیدی را به سرویس دهنده ارسال کنند. در مایکروسافت، نرم‌افزاری که به عنوان News Client مورد استفاده قرار می‌گیرد همان Mail Client است یعنی Outlook Express منتهی به جای پیکربندی برای Mail Account باید آن را برای News Account تنظیم کنیم.

۵-۳-۶ Telnet^۲: ترمینال عبارت است از وسیله‌ای که برای ارسال و دریافت اطلاعات استفاده می‌شود (مثلاً یک Keyboard و یک Monitor) اما هیچ‌گونه پردازشی روی اطلاعات در آن صورت نمی‌گیرد و اصولاً پردازش اطلاعات در سیستم مرکزی (Central System) انجام می‌شود.

مطالعه آژانه

منظور از سیستم مرکزی، مجموعه‌ای است دارای توانایی برای پردازش اطلاعات و اجرای دستورالعمل‌ها یعنی مجموعه‌ای که شامل CPU، RAM، HDD و ... است. سیستم مرکزی می‌تواند یک رایانه شخصی باشد، می‌تواند یک Mini Computer، Main Frame یا یک Super Computer باشد. سیستم مرکزی حتی می‌تواند یکی از تجهیزات فعال مورد استفاده در شبکه باشد مثلاً یک Router، سوئیچ یا Hub. البته

۱- Network News Transfer Protocol

۲- Tele Network

بدیهی است که در مورد اخیر (تجهیزات شبکه) هدف ما از اتصال ترمینال به مثلاً یک روتر، پردازش اطلاعات و اجرای Application برای کاربر نیست بلکه هدف پیکربندی یا کنترل آن است.

مثال ۱: در برخی از بانک‌ها، جلوی هر کارمند باجه، فقط یک صفحه نمایش، صفحه کلید و یک چاپگر کوچک قرار دارد اما خبری از کیس و ملحقات داخلی آن نیست! چرا؟ پردازش کجا انجام می‌شود؟ تجهیزات جلوی کارمند فقط به عنوان ترمینال استفاده می‌شوند. پس سیستم مرکزی کجاست؟ اگر دقت کنیم در گوشه‌ای از بانک یک رایانه شخصی قرار دارد که به عنوان سرویس‌دهنده عمل کرده و نقش سیستم مرکزی را بازی می‌کند و در واقع محل اجرای نرم‌افزارهای بانکی و پردازش اطلاعات است. ترمینال‌ها از طریق سخت‌افزار و کنترلر مناسب به آن متصل می‌شوند.

راه‌های متنوعی برای اتصال ترمینال‌ها به سیستم مرکزی وجود دارد، که عبارتند از:

Serial Port

USB

Network

از نظر نحوه نمایش اطلاعات، ترمینال‌ها به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند:

الف) ترمینال‌های Text: فقط به صورت «متنی» اطلاعات را نمایش می‌دهند.

ب) ترمینال‌های Graphic: علاوه بر «متن»، دارای توانایی ترسیم اشکال گرافیکی با رنگ‌های متنوع نیز هستند.

تعریف Terminal Emulator: ممکن است در شبکه‌ای به جای ترمینال از یک رایانه شخصی استفاده کنند. مزیت استفاده از رایانه شخصی به جای ترمینال آن است که این رایانه خود دارای توانایی پردازش اطلاعات است بنابراین می‌توان علاوه بر کاربرد آن به عنوان یک ترمینال، نرم‌افزارهای متنوع دیگری را نیز مستقیماً روی آن اجرا کرد. اما در صورت نیاز چگونه می‌توان رایانه شخصی را تبدیل به یک ترمینال برای اتصال به سیستم مرکزی کرد؟ پاسخ بسیار ساده است: کافی است نرم‌افزار مناسب را روی آن اجرا کرد. این نرم‌افزارها در حالت کلی به «شبیه‌ساز ترمینال» یا «مقلد ترمینال» به زبان

انگلیسی Terminal Emulator مشهورند و همچون ترمینال‌ها دارای دو دسته کلی Text و Graphic در زمینه نحوه نمایش اطلاعاتند. طریقه اتصال سخت‌افزاری یک رایانه شخصی که به عنوان ترمینال استفاده می‌شود با Central System همچون نحوه ارتباط ترمینال‌هاست.

نرم‌افزارهای Terminal Emulator که اطلاعات را به صورت Text نشان می‌دهند بسیار متنوعند، از آن جمله می‌توان به ۹۵ Term، PC Anywhere، Kermit، Closeup و Hyper Terminal اشاره کرد. می‌دانیم که Hyper_Terminal تحت Windows اجرا می‌شود اما در واقع فقط به صورت Text می‌تواند اطلاعات را نمایش دهد.

با توجه به مقدمه فوق می‌توانیم Telnet را که از سرویس‌های TCP/IP است تعریف کنیم. اگر راه ارتباطی یک رایانه شخصی با Central System از طریق شبکه باشد و پروتکل مورد استفاده نیز TCP/IP باشد در آن صورت Telnet عبارت است از یک سرویس Terminal Emulator که اطلاعات را به صورت Text نشان می‌دهد.

همچون دیگر سرویس‌ها، Telnet نیز از دو بخش تشکیل شده:

الف) Telnet Client: که روی رایانه شخصی اجرا می‌شود و آن را تبدیل به ترمینال می‌کند (در مایکروسافت: Telnet.exe).

ب) Telnet Server: یا Telnet Doemon یا به اختصار telnetd که روی Central System اجرا شده و اطلاعات را از ترمینال Telnet سرویس گیرنده دریافت و پس از پردازش به وسیله سیستم مرکزی، برای ترمینال (کلاینت) Client ارسال می‌کند.

فعالیت عملی

آشنایی با سرویس Telnet

ابتدا باید سیستم مرکزی را انتخاب کرد. (مثلاً یک رایانه با سیستم عامل UNIX، یک رایانه با سیستم عامل NT، یک Router، یک Wireless Access Point، ...). سپس باید مطمئن شد که سرویس Telnet Server روی آن نصب و فعال است. (تا این جای کار باید به وسیله هنرآموز درس انجام شود). سپس هنرجویان نرم‌افزار Telnet Client را روی رایانه‌های خود اجرا کرده (Telnet.exe) و بدین ترتیب رایانه آن‌ها

تبدیل به یک ترمینال می شود. قدم بعدی آن است که به سیستم مرکزی متصل شده و با آن به تبادل اطلاعات پرداخت. (اگر به اینترنت متصل هستید، می توانید سایت های بسیاری را پیدا کنید که با telnet می توان با آن ها ارتباط گرفت منتهی باید مجوز ورود را هم در صورت درخواست وارد کنید. برخی از سایت ها اجازه می دهند با کاربر guest به سیستم Login کنیم. به عنوان مثال می توانید از طریق Run فرمان زیر را تایپ کرده و نتیجه را ببینید، (کاربر را guest وارد کنید) :

```
telnet victoria.tc.ca
```

۶-۳-۶ RDP: همانند Telnet است با این تفاوت که گرافیکی است. در مایکروسافت، برنامه Remote Desktop از سرویس RDP استفاده کرده و رایانه شخصی را تبدیل به یک ترمینال گرافیکی می کند.

همچون دیگر سرویس های TCP/IP، RDP نیز از دو بخش تشکیل شده :
الف) RDP Client : که به Terminal Client نیز معروف بوده و در مایکروسافت، همان برنامه Remote-Desktop است (mstsc.exe).^۲

ب) RDP Server : که به Terminal Server نیز مشهور بوده و در مایکروسافت، همان سرویس Remote-Desktop است که از طریق System Properties فعال می شود. البته در ویندوزهای سرور 2000 یا 2003 یک نسخه کامل تر از این سرویس به نام Terminal Service از طریق زیر نصب و فعال می شود :

Add/Remove Programs → Windows Components → Terminal Service

فعالیت عملی

آشنایی با سرویس RDP

روی رایانه سرویس دهنده، سرویس Remote Desktop server را به کمک
هنرآموز درس فعال کرده، سپس روی سرویس گیرنده برنامه Remote Desktop Client
را اجرا کنید (دستور Mstsc.exe)

۱- Remote Desktop Protocol

۲- شکل کلی این دستور در فصل ۱۴ آمده است.

حال به سرویس دهنده متصل شده با نام Administrator وارد شده و میز کار مربوط به سرویس دهنده را در اختیار بگیرید.

۷-۳-۶-SNMP^۱: یکی از مسایل مهمی که هر Administrator در شبکه‌های متوسط و بزرگ با آن مواجه است، مدیریت شبکه به شکل جامع و حتی المقدور یکپارچه است. مثال: برای مدیریت از راه دور یک رایانه با سیستم عامل ویندوز اکس پی، علاوه بر بهره‌گیری از Remote Desktop، می‌توان از برنامه Computer Management نیز استفاده کرد. برای این کار با Administrator وارد سیستم شده، برنامه مذکور را اجرا کنید (برای این کار روی My Computer کلیک راست و گزینه Computer Management را انتخاب و پس از اجرای آن، Connect to another Computer را انتخاب کنید). سپس با تایپ کردن نام یا آدرس رایانه مقصد به آن متصل شده و از این به بعد می‌توانیم آن را مدیریت کنیم. برای عملکرد صحیح لازم است تا password مربوط به Administrator روی هر دو رایانه مبدأ و مقصد دقیقاً یکسان باشد.

در مثال فوق ارتباط ما از طریق سرویس‌های خاصی که مایکروسافت تعبیه کرده برقرار شده است. نتیجه‌گیری: برای مدیریت راه‌های گوناگونی وجود دارد که بستگی به تجهیزات، سیستم عامل، پروتکل مورد استفاده و پارامترهای دیگر دارد اما آیا راه یکپارچه‌ای نیز هست؟ پاسخ مثبت بوده و راه حل، استفاده از SNMP است.

SNMP از دو بخش تشکیل شده:

الف) SNMP Agent: که مسئول جمع‌آوری اطلاعات بوده و باید روی هر سیستم، تک به تک فعال شود.

ب) SNMP Viewer: که به SNMP Manager نیز مشهور بوده و مسئول گردآوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده به وسیلهٔ کلیه Agentها در تمامی شبکه است.

هر سیستمی که بخواهد با SNMP مدیریت شود باید Agent را روی آن نصب و فعال کرد. کار Agent آن است که اطلاعات مدیریتی را جمع‌آوری کرده و آنها را در یک بانک اطلاعاتی محلی (Local Database) معروف به MIB^۲ ذخیره می‌کند. به عنوان مثال اگر در یک شبکه ۱۰۰۰ سیستم داریم که می‌خواهیم آنها را با SNMP مدیریت کنیم باید روی همگی آنها Agent را فعال کنیم. در

^۱- Simple Network Management Protocol

^۲- Management Information Base

ویندوز Agent از طریق زیر نصب و فعال می‌شود :

Add/Remove Programs → Windows Components → Management & Monitoring Tools
وارد قسمت Details شده و فقط Simple Network Management Protocol را انتخاب کنید.)

برای پیکربندی آن نیز باید از طریق سرویس‌های ویندوز وارد عمل شد (در صورت نیاز با کمک هنرآموز درس انجام شود).

و اما اطلاعات جمع‌آوری شده به وسیله Agent را چگونه گردآوری و تجزیه تحلیل کنیم؟ کافی است روی یک رایانه مثلاً متعلق به مدیر شبکه، نرم‌افزار SNMP Manager را نصب کنیم. یکی از نرم‌افزارهای مناسب در این زمینه Solarwinds است (www.solarwinds.net). پس از پیکربندی نرم‌افزار می‌توان به سایر سیستم‌های مجهز به Agent در شبکه متصل شده و اطلاعات جمع‌آوری شده در MIB را گردآوری و تجزیه و تحلیل کرد.

فعالیت عملی

آشنایی با سرویس SNMP

با توجه به این که مدیریت شبکه نیاز به تجربه و دانستن مقدمات پیشرفته‌تری دارد لذا در این مرحله نیازی به آشنایی عملی با SNMP نیست، با این حال در صورت تمایل و داشتن فرصت کافی، هنرآموز محترم می‌تواند، خود Agent و Viewer را نصب و پیکربندی کرده و نحوه مدیریت شبکه را در حالات بسیار ساده به هنرجویان نشان دهد.

۸-۳-۶-۱ SNTP(NTP) : ساعت دقیق در شبکه‌هایی که اطلاعات مالی، پرسنلی، مدیریت پروژه و ... در آن‌ها نگهداری می‌شود بسیار مهم است. در یک شبکه چگونه می‌توان مطمئن شد که ساعت در کلیه سیستم‌ها به طور صحیح تنظیم شده است؟
در این جا NTP به کمک آمده و زمان را بین سرویس گیرنده و سرویس دهنده یکسان (Synchronize) می‌کند. در واقع NTP از دو بخش تشکیل شده :
الف) NTP Client : که به Time Client هم معروف است.
ب) NTP Server : که به آن Time Server نیز می‌گویند.
پس از پیکربندی، NTP Client در زمان‌های مشخص با NTP Server ارتباط برقرار کرده و

ساعت خود را با ساعت سرویس دهنده تنظیم می کند و بدین ترتیب ساعت تمام رایانه های شبکه دقیقاً یکسان شده و نیازی به تنظیم دستی نیست.

بد نیست بدانیم که Time Server خود می تواند یک Time Client باشد برای یک سرویس دهنده دیگر. خوشبختانه در اینترنت، مراجع دقیقی به عنوان NTP Server وجود دارند (معروف به ساعت اتمی) که سرویس دهنده های محلی می توانند زمان دقیق را از آن ها دریافت کنند به عنوان مثال می توان به time.nist.gov اشاره کرد.

فعالیت عملی

آشنایی با سرویس NTP

با کاربر Administrator وارد ویندوز اکس پی شده و روی نشانه Time واقع در سمت راست Taskbar دوبار – کلیک کنید.

سومین قسمت از صفحه Time با نام Internet Time را باز کنید. لیستی از سرویس دهنده های مرجع را می بینید که می توانید یکی از آن ها را انتخاب و ساعت خود را با آن Update کنید. در شبکه های متوسط و بزرگ نیز می توان یک سرور 2000 یا 2003 را به عنوان Time Server در نظر گرفته و سپس کلیه سیستم های دیگر را با آن به هنگام (Update) کرد.

البته این امر در صورتی با موفقیت انجام می شود که :

- ۱- سرویسی معروف به Windows Time در لیست سرویس های ویندوز Start باشد.
- ۲- Date (روز و ماه و سال) از قبل صحیح باشد.
- ۳- Time Zone را Tehran انتخاب کرده باشیم.
- ۴- اختلاف ساعت ما با ساعت واقعی بیش از ۱۲ ساعت نباشد.
- ۵- در بین راه یا حتی روی ماشین خودمان UDP Port 123 باز باشد.

۴-۶- آشنایی با مفهوم Host در پروتکل TCP/IP

Host را در فارسی به «میزبان» ترجمه می کنند. حال باید دید که «میزبان (TCP/IP)» به چه معنی است. تعریف: به هر سیستم در شبکه که از TCP/IP برای ارتباط استفاده کند اصطلاحاً یک TCP/IP Host یا «میزبان (TCP/IP)» می گوئیم.

مثال ۱: کلیه رایانه های شخصی در یک شبکه که پروتکل TCP/IP روی آن ها تنظیم و فعال

شده اعم از این که سرویس گیرنده باشند یا سرویس دهنده، هر کدام برای خود یک Host مستقل به حساب می آیند.

مثال ۲: یک روتر را می توان یک TCP/IP Host بشمار آورد، به دلیل این که می توان TCP/IP را روی آن پیکربندی و فعال کرد و روتر را از طریق آن کنترل کرد.

مثال ۳: برخی از سوئیچ های حرفه ای توانایی پیکربندی و کنترل خود را از طریق TCP/IP به مدیر شبکه می دهند، پس این سوئیچ ها نیز TCP/IP Host هستند.

مثال ۴: برخی از UPS ها توانایی اتصال مستقیم به شبکه را دارند. می توان از طریق یک رایانه شخصی و پروتکل TCP/IP آن ها را کنترل کرد. چنین UPS هایی در واقع مثال دیگری از TCP/IP Host هستند.

مثال ۵: چاپگرهایی هستند که مستقیماً به شبکه متصل شده و رایانه های شخصی می توانند کارهای چاپی خود را از طریق TCP/IP به آن ها ارسال کنند، پس این چاپگرها نیز بیانگر TCP/IP Host هستند. هر Host در TCP/IP دارای دو مشخصه اصلی و بارز است. به عبارت دیگر هر Host را می توان با دو خصوصیت از بقیه Host ها تفکیک کرد. این دو مشخصه عبارتند از:

الف) نام (Host Name = TCP/IP Name)

ب) آدرس (Host Address = IP Address)

نکته: اگر بخواهیم اصل ماجرا را در نظر بگیریم، آدرس در اولویت اول قرار داشته و هر Host باید حداقل یک آدرس منحصر به فرد داشته باشد. مشخصه «نام» برای سهولت در کار کاربران بوده اما برای پروتکل TCP/IP چندان مهم نیست. در واقع هنگامی که یک کاربر برای برقراری ارتباط با یک TCP/IP Host از «نام» استفاده می کند (مثلاً //http: www.yahoo.com) پروتکل TCP/IP به زحمت افتاده و باید آدرس مربوط به نام را پیدا کند چون مهم برای او IP Address است. به عبارت دیگر پروتکل با مکانیزم هایی که بعداً مورد بحث قرار می گیرد ابتدا اسم را به IP تبدیل کرده (مثلاً آدرس //http: www.sanjesh.org می شود ۱۹۵.۲۴۲.۹۲) و بعد ارتباط با سایت آغاز می شود.

۱-۴-۶ Host Name: گفتیم که برای سهولت بیشتر کاربران، برای اکثر «میزبان های

مهم» (Host) یک یا چند نام انتخاب می شود. بدیهی است که این نام ها باید از قوانینی تبعیت کرده و

ضمناً مورد تأیید «مراکز ثبت اسامی» نیز قرار بگیرند، به زبان دیگر باید اسم را ثبت (Register) کرد. چنانچه اسم یک Host ثبت نشود در آن صورت استفاده از نام معمولاً محدود به کاربردهای داخلی شده و اغلب کاربران «خارج از شبکه داخلی» نام را نمی شناسند چرا که رسماً ثبت نشده است.

مثال : فرض کنید کسی در محدوده خانوادگی خود یا میان دوستان و آشنایان نام «نرگس» را برای خود انتخاب کند اما نام شناسنامه ای وی «فرزانه» باشد. طبیعی است هنگامی که می خواهد خود را رسماً به همه معرفی کند «اسم شناسنامه ای» خودش که در اداره ثبت احوال درج شده به کار می برد زیرا همگان «اداره ثبت احوال» را به عنوان «مرکز معتبر ثبت اسامی» قبول دارند. اما افراد خانواده وی یا دوستان نزدیک وی می توانند با نام مستعار او را صدا بزنند.

اکنون نگاهی دقیق تر به قالب اسامی داشته باشیم، به طور کلی می توانیم دو قالب را برای نامگذاری تصور کنیم. با دقت به مثال های زیر موضوع روشن می شود :

قالب اول : هر یک از اسامی زیر به عنوان یک Host Name می تواند در پروتکل TCP/IP استفاده شود :

PC1	Client80	Server22	Reza	Narges
Star	Moon	Palang	C1	C2

قالب دوم :

(1	www.yahoo.com	7)	www.tamin.org
(2	mail.yahoo.com	8)	www.sharif.edu
(3	www.neda.net.ir	9)	sina.sharif.ac.ir
(4	ftp.dlink.com	10)	www.itrc.ac.ir
(5	ftp.microsoft.com	11)	time.nist.gov
(6	www.sanjesh.org	12)	www.dci.ir

تفاوت بین قالب اول و دوم در چیست؟ به روشنی پیداست که قالب دوم کامل تر است، اصطلاحاً اگر اسمی در قالب اول باشد به آن اسم مستعار Alias یا Unqualified و اگر در قالب دوم باشد به آن FQDN = Fully Qualified Domain Name می گویند.

معمولاً اسامی قالب اول در محدوده داخلی شبکه‌ها استفاده شده، نیازی به ثبت ندارند اما اسامی قالب دوم عمدتاً ثبت شده و در این صورت چه در محدوده داخلی و چه افراد خارج از شبکه داخلی می‌توانند از آن‌ها برای مراجعه به Host استفاده کنند (همان‌طور که تأکید شد، اسامی اعم از قالب اول یا دوم در ابتدای کار به وسیله TCP/IP به آدرس تبدیل می‌شوند).

اگر بخواهیم بگوییم یک اسم در قالب دوم (FQDN) معمولاً از چه قسمت‌هایی تشکیل می‌شود؟ در جواب می‌توان گفت به ترتیب از سمت چپ :

الف) نام یا سرویسی که Host ارائه می‌دهد یا نقشی که Host بازی می‌کند.
مثال :

www=	Web Server	mail =	Mail server
ftp =	FTP Server	time =	Time Server
news =	News (NNTP) Server		

ب) نام شرکت، سازمان، مجموعه یا شخصی که Host بدان تعلق دارد. (Company Name)
مثال :

yahoo, google, sun, microsoft, IRIB, Bank - Keshavarzi, ...

ج) حوزه فعالیت میزبان. (Activities)
مثال :

com, net, org, gov, mil, edu, ac, info, int, biz, tv, ws, ...

د) وابستگی منطقه‌ای و محلی اعم از فرهنگی، اجتماعی، ... یا زبان استفاده شده در سایت. (Locality)
مثال :

ir = Iran tr = Turkey uk = United Kingdom ca = Canada
iq = Iraq tw = Taiwan us = United States fr = France

نکته ۱: برای دیدن لیست کاملی از کدهای دو حرفی مربوط به کشورهای مختلف کافی است در google عبارت زیر را جستجو کنید: "Country codes" یا مستقیماً به سایت www.iana.org مراجعه کنید.

نکته ۱: با توجه به مثال‌های قالب دوم ممکن است برخی از اجزای یاد شده در FQDN موجود نباشد مثلاً در اکثر آن‌ها «بند د» (Locality) دیده نمی‌شود یا یکی از اسامی دانشگاه شریف با sina شروع می‌شود و «سینا» بیانگر سرویس نیست بلکه فقط یک اسم است. در مثال دیگری مربوط به سایت شرکت دیتا `www.dci.ir` می‌بینیم که حوزه فعالیت در آن دیده نمی‌شود اما به هر حال FQDN هر چه قدر هم که ناقص باشد، اجزای آن باید از چپ به راست ترتیب یاد شده را رعایت کنند و نباید آن‌ها را جابه‌جا کرد مثلاً `www.yahoo.com` صحیح نیست.

به این مثال‌ها توجه کنید :

<code>www.microsoft.com</code>	<code>www.neda.net.ir</code>
↓	↓
Domain	Domain

در یک FQDN چنانچه بخش ابتدایی سمت چپ را که (بیانگر نام سرویس است) کنار بگذاریم، به مجموع بقیه قسمت‌ها Domain گفته می‌شود که شامل نام شرکت، حوزه فعالیت و کشور می‌شود. بنابراین FQDN به طور کلی از دو بخش تشکیل شده :

جدول ۱-۶

FQDN =	Service Name	+	Domain Name
	www		microsoft.com
	time		dlink.com
	msnews		microsoft.com

به زیرمجموعه‌های یک Domain اصطلاحاً SubDomain می‌گویند. در عمل معمولاً از SubDomain برای نشان دادن شرکت‌ها، زیرگروه‌ها یا ساختارهای فرعی در یک مجموعه بزرگ استفاده می‌شود.

مثال: یک شرکت بزرگ رایانه‌ای را در نظر بگیرید که علاوه بر شرکت اصلی، از سه شرکت زیرمجموعه برای فعالیت‌های سخت‌افزار، نرم‌افزار و شبکه استفاده می‌کند. برای شرکت اصلی، یک

Domain به نام a.net را در نظر گرفته آن را ثبت می کنیم. حال با توجه به گستردگی فعالیت های شرکت بزرگ رایانه ای و طبیعتاً شرکت های زیرمجموعه، بد نیست که برای هر کدام از زیرمجموعه ها نیز یک domain در نظر بگیریم :

برای شرکت سخت افزار : hardware.a.net

برای شرکت نرم افزار : software.a.net

برای شرکت شبکه : network.a.net

هر یک از domain های فوق را اصطلاحاً یک SubDomain از a.net می نامیم. اگر شرکت اصلی و بخش های تابعه، هر یک برای خود Web-Server داشته باشند در آن صورت دارای اسامی زیر خواهند بود :

www.a.net	وب سرور شرکت اصلی
www.hardware.a.net	وب سرور شرکت سخت افزار
www.software.a.net	وب سرور شرکت نرم افزار
www.network.a.net	وب سرور شرکت شبکه

در رایانه هایی که از سیستم عامل های خانواده مایکروسافت بهره برده و در ضمن پروتکل TCP/IP روی آن ها فعال می شود، دو اسم مدنظر قرار می گیرد :

الف) هنگام نصب OS یک اسم حداکثر ۱۵ کاراکتری به رایانه داده می شود که باید در محدوده شبکه داخلی منحصر به فرد بوده و تکراری نباشد. این اسم به Computer Name یا NetBIOS Name معروف است (لزومی ندارد که حتماً پروتکل NetBIOS روی رایانه نصب باشد، در هر صورت به آن NetBIOS Name می گویند). می دانیم که در سیستم عامل XP یا 2003 برای تغییر NetBIOS Name از System Properties وارد عمل شده، قسمت Computer Name را انتخاب و پس از فشردن کلید Change، نام رایانه را تغییر داده و تأیید OK می زنیم.

ب) TCP/IP Name که همان Host Name در پروتکل TCP/IP بوده و به Full Computer Name نیز معروف است و ممکن است قالب اول یا دوم باشد. به صورت پیش فرض در رایانه هایی که عضو Work Group باشند TCP/IP Name دقیقاً برابر با NetBIOS Name است از طرفی چون NetBIOS Name عمدتاً ساده و تک قسمتی بوده لذا TCP/IP Name هم به صورت تک قسمتی برابر با آن می شود یعنی در قالب اول است.

اگر رایانه به عضویت Domain در Active Directory درآید آنگاه TCP/IP Name به صورت زیر درمی آید :

TCP/IP Name = NetBIOS Name + Active Directory Domain Name

یعنی TCP/IP Name در قالب دوم می شود.

فعالیت عملی

هر گروه از هنرجویان که یک دستگاه رایانه مستقل در اختیار دارند به دلخواه یک Domain Name انتخاب کرده سپس Full Computer Name را در سیستم خود تغییر دهند.

برای تغییر Domain در TCP/IP Name از طریق System Properties وارد عمل شده و قسمت Computer Name را انتخاب و پس از فشردن کلید Change و متعاقب آن کلید More، نام Domain را در قسمت Primary DNS Suffix for this computer وارد کرده و تأیید (OK) کنید. با تأیید مجدد (OK)، سیستم عامل از شما می خواهد تا رایانه را Restart کنید. پس از Restart، وارد Command Prompt شده و با اجرای دستور ipconfig/all و بررسی خطوط اولیه، نتیجه کار خود را بررسی کنید. البته همان طور که گفته شده اسامی TCP/IP در قالب دوم تا هنگامی که رسماً در «مراکز شناخته شده ثبت اسامی» یا به زبان فنی (DNS Server) ثبت نشوند نمی توانند مورد استفاده بقیه قرار گیرند، لذا فعالیت عملی فوق صرفاً برای آشنایی بیشتر هنرجو با Full Computer Name و مفهوم FQDN بوده، توصیه می شود که حتماً انجام شود.

در این قسمت به توضیحات پیرامون Host Name خاتمه داده و مبحث IP Address را آغاز می کنیم :

۲-۴-۶ Host Address = IP Address : در پروتکل TCP/IP دو نوع آدرس برای

IP وجود دارد :

الف) آدرس IP نسخه ۴ که به آن IPv4 می گویند.

ب) آدرس IP نسخه ۶ که به آن IPv6 می گویند.

در این کتاب ما به تشریح کامل IPv4 خواهیم پرداخت (ویندوز XP فقط از IPv4 پشتیبانی می کند که به صورت IP نمایش داده می شود)

استانداردهای اینترنت برای انواع آدرس های IPv4 عبارتند از :

الف) Unicast : برای یک رابط شبکه در یک زیر شبکه اختصاص می یابد (یک مخاطب)

برای ارتباط یک به یک استفاده می شود مانند آدرس یک منزل در شهر به عنوان یک گیرنده.

ب) Multicast : به یک یا چند رابط شبکه واقع در زیر شبکه های مختلف اختصاص

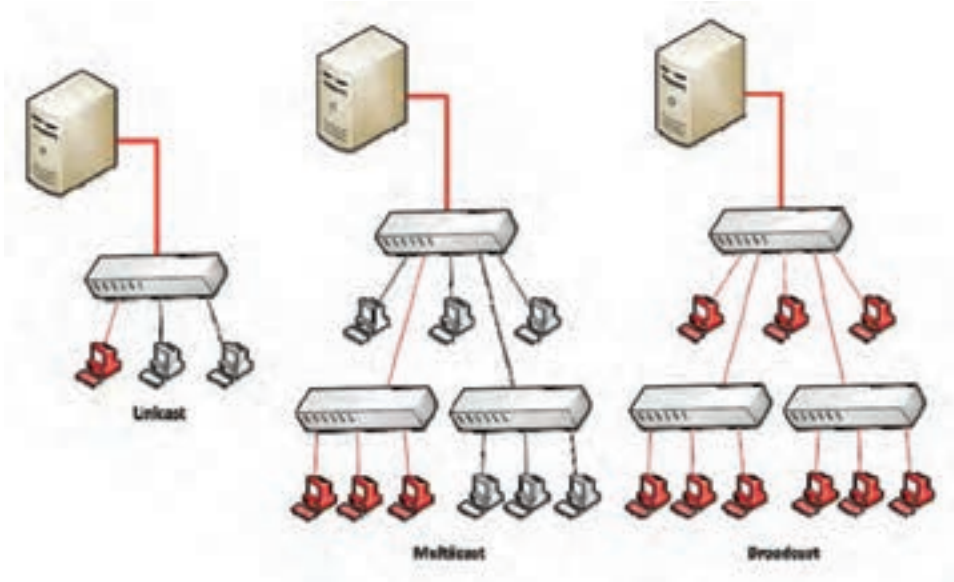
می یابد (چند مخاطب) و برای ارتباط یک به چند استفاده می شود.

ج) Broadcast : به تمام رابط های شبکه در یک زیر شبکه اختصاص داده می شود (برای تمام

مخاطب های یک زیر شبکه) و برای ارتباط یک به همه در یک زیر شبکه مورد استفاده قرار می گیرد.

شکل ۱-۶ مقایسه گرافیکی بین انواع ارسال در شبکه را نشان می دهد رایانه هایی که با رنگ

قرمز مشخص شده اند به عنوان دریافت کننده (مخاطب) می باشند :

شکل ۱-۶- استانداردهای اینترنت

۳-۴-۶ آدرس های Unicast در IPv4 : آدرس های Unicast در IPv4 محل قرار

گرفتن مخاطب را در شبکه تعیین می کنند، مانند آدرس منزل یک شخص در یک شهر. بنابراین

آدرس های Unicast در IPv4 باید در سطح جهان منحصر به فرد بوده و دارای قالب یکسان باشد.

(البته می‌توان برای چند شبکه مستقل که قرار نیست با هم در ارتباط باشند آدرس‌های IP یکسانی در نظر گرفت).

هر آدرس IPv4 دارای دو بخش پیشوند زیر شبکه و ID میزبان به صورت زیر می‌باشد :

$$\text{IPv4 Address} = \text{Subnet prefix} + \text{host ID}$$

Subnet prefix (پیشوند زیر شبکه) به عنوان شناسه شبکه^۱ یا آدرس شبکه^۲ شناخته می‌شود و تمام گره‌های شبکه در یک زیر شبکه باید دارای Subnet prefix یکسانی بوده. و پیشوند زیر شبکه باید در کل شبکه‌های TCP/IP منحصر به فرد باشد با توجه به مطالب فوق می‌توان IPv4 Address = Subnet prefix + host ID را به صورت زیر نیز تعریف نمود :

$$\text{IPv4 Address} = \text{Network ID} + \text{Host ID}$$

Host ID (ID میزبان) غالباً به عنوان آدرس میزبان^۳ شناخته می‌شود و برای شناسایی گره‌ها در زیر شبکه به کار می‌رود. ID میزبان نیز باید در یک زیر شبکه منحصر به فرد باشد. می‌توان به جای Host ID از Node ID نیز استفاده نمود.

IP Address در مجموعه یک عدد ۳۲ بیتی یا ۴ بیتی است که به فرم w.x.y.z تنظیم می‌شود. به طوری که ممکن است از ۴ بایت ممکن یک تا ۳ بایت برای پیشوند زیر شبکه و یا یک تا ۳ بایت برای ID میزبان در نظر گرفته شود.

۴-۴-۶- کلاس‌های آدرس در IPv4 : آدرس‌های IPv4 دارای کلاس‌های مختلفی است که میزان بیت یا بایت اختصاص یافته به پیشوند زیر شبکه و Host ID را مشخص می‌کند. این کلاس‌ها همچنین تعداد شبکه‌ها و تعداد میزبان‌ها را نیز تعیین می‌کنند. به طور کلی پنج نوع کلاس در IPv4 داریم که با نام‌های کلاس A، B، C، D، E شناخته می‌شود. کلاس A، B و C برای Unicast می‌باشد. کلاس D برای Multicast رزرو شده و کلاس E نیز برای کارهای آزمایشگاهی رزرو شده است.

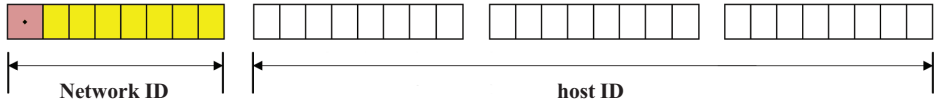
الف) کلاس A : برای شبکه‌هایی که دارای میزبان‌های خیلی زیاد هستند مورد استفاده قرار می‌گیرد، به طوری که ۸ بیت اول برای پیشوند زیر شبکه و ۲۴ بیت باقیمانده برای میزبان مورد استفاده قرار می‌گیرد قالب آدرس دهی در کلاس A به صورت زیر است :

۱- Network identifier

۲- Network Address

۳- Host Address

Network.host.host.host

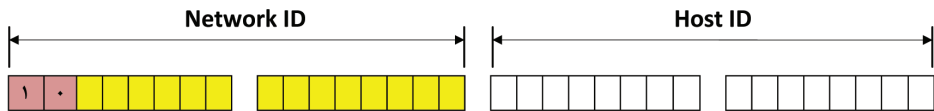
شکل ۲-۶- کلاس آدرس A

کلاس A تا ۱۶۷۷۷۲۱۴ میزبان را می‌تواند آدرس‌دهی کند و بجای هر host در قالب آدرس‌دهی می‌توان از اعداد ۱ تا ۲۵۴ را استفاده نمود. توجه داشته باشید در واقع اعداد اختصاص یافته به هر host در قالب کلی ۲^۸ یعنی از ۰ تا ۲۵۵ می‌باشد ولی اعداد ۰ و ۲۵۵ در شرایط خاصی استفاده می‌شود.

کلاس A تا ۱۲۶ شبکه را پشتیبانی می‌کند یعنی به جای Network می‌توان از اعداد ۱ تا ۱۲۶ را استفاده نمود. در کلاس A اولین بیت سمت چپ همیشه باید صفر باشد با توجه به صفر بودن اولین بیت سمت چپ پس ما ۷ بیت داریم که می‌توانند ۱ باشند بنابراین ۱-۲^۷ یعنی ۱۲۷ شبکه خواهیم داشت اما چون عدد ۱۲۷ برای Loop back ذخیره شده است ما فقط می‌توانیم تا عدد ۱۲۶ را برای کلاس A استفاده نماییم.

ب) **کلاس B**: کلاس B برای شبکه‌های متوسط تا بزرگ مورد استفاده قرار می‌گیرد به طوری که ۱۶ بیت اول برای شبکه و ۱۶ بیت باقیمانده برای میزبان مورد استفاده قرار می‌گیرد. قالب آدرس‌دهی در کلاس B به صورت زیر است:

Network.Network.host.host

شکل ۳-۶- کلاس آدرس B

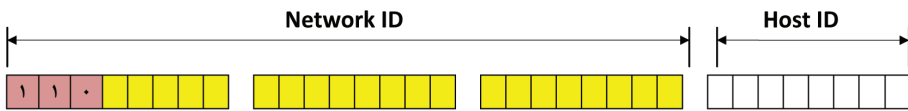
در کلاس B اولین بیت سمت چپ در Network ID همیشه 1 و دومین بیت همیشه 0 می‌باشد یعنی بایت اول در حالت حداکثری برابر 10111111 می‌باشد (یعنی عدد ۱۹۱) پس نتیجه می‌گیریم که در کلاس B اولین بایت یا همان w می‌تواند اعداد ۱۲۸ تا ۱۹۱ باشد

کلاس B تا ۱۶۳۸۴ شبکه را پشتیبانی می‌کند همچنین می‌توان در کلاس B تا ۶۵۵۳۴ میزبان را آدرس دهی نمود.

($2^{16} - 2 = 65534$) تمام صفر و تمام یک استفاده نمی‌شود.)

ج) کلاس C: کلاس C برای آدرس دهی شبکه‌های کوچک استفاده می‌شود به طوری که ۲۴ بیت (۳ بیت) اول برای شبکه و ۸ بیت (۱ بیت) باقیمانده برای میزبان مورد استفاده قرار می‌گیرد. قالب آدرس دهی در کلاس C به صورت زیر است:

Network.Network.Network.host

شکل ۴-۶- کلاس آدرس C

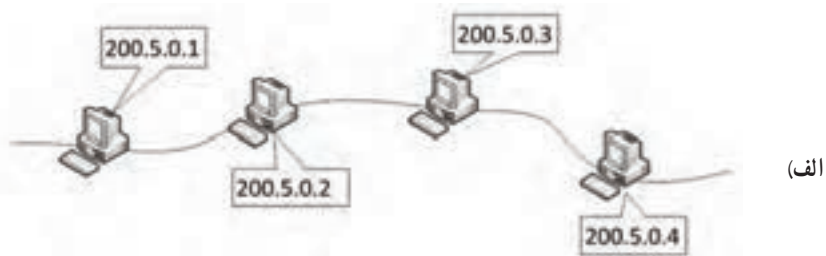
در کلاس C اولین و دومین بیت سمت چپ در Network ID همیشه 1 و سومین بیت همیشه 0 می‌باشد یعنی بیت اول در حالت حداکثری برابر 11011111 می‌باشد (یعنی عدد ۲۲۳) پس نتیجه می‌گیریم که در کلاس C اولین بیت یا همان w می‌تواند اعداد ۱۹۲ تا ۲۲۳ باشد.

کلاس C تا ۲۰۹۷۱۵۲ شبکه را پشتیبانی می‌کند همچنین در این کلاس می‌توان تا ۲۵۴ میزبان را آدرس دهی نمود.

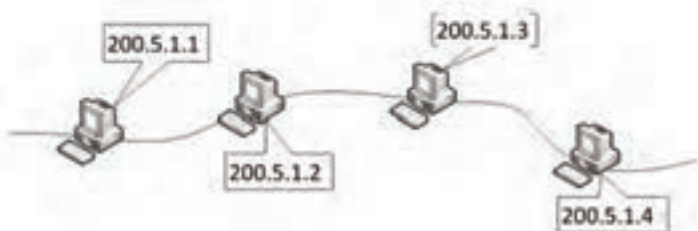
جدول ۱-۶ - خلاصه کلاس‌های Unicast

نام کلاس	مقدار W	بخش شبکه	بخش میزبان	آدرس‌های شبکه	آدرس‌های میزبان
A	۱-۱۲۶	w	x.y.z	۱۲۶	۱۶۲۷۷۲۱۴
B	۱۲۸-۱۹۱	w.x	y.z	۱۶۳۸۴	۶۵۵۳۴
C	۱۹۲-۲۲۳	w.x.y	z	۲۰۹۷۱۵۲	۲۵۴

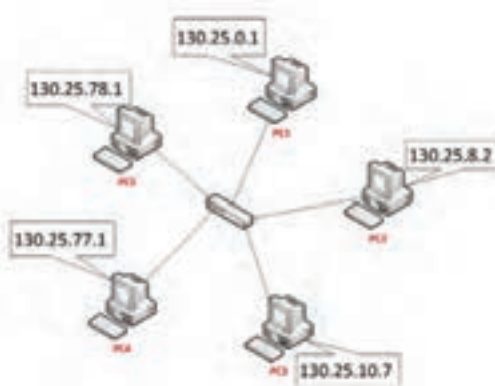
به شکل ۵-۶ توجه کنید:

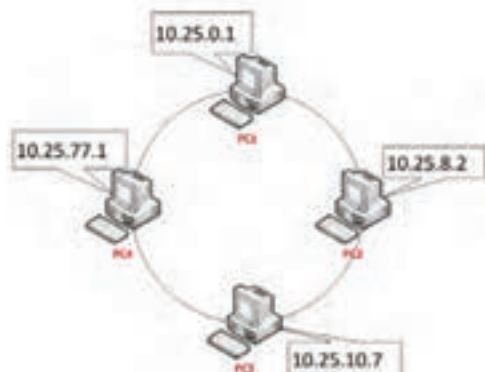
(الف)

(ب)

(د)

(ج)

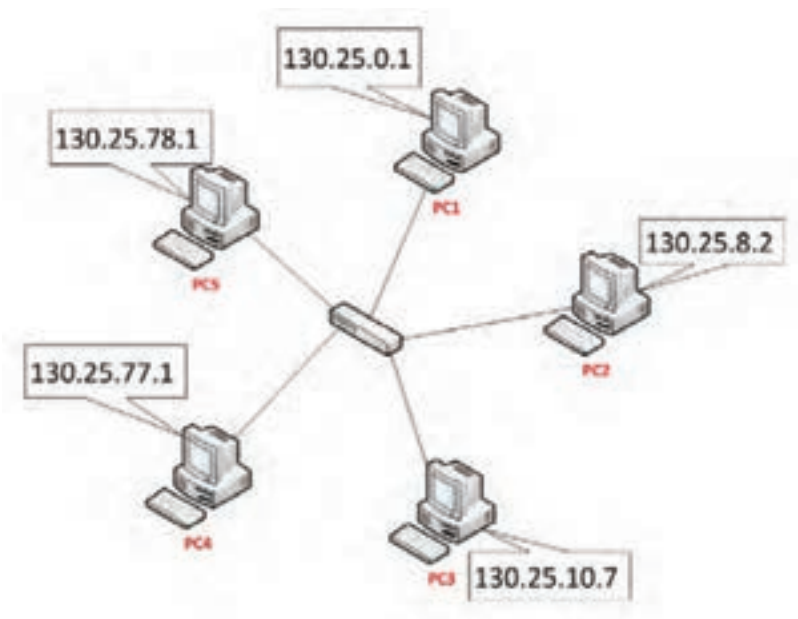
شکل ۵-۶

در شکل ۵-۶ الف w برابر ۲۰۰ می باشد در نتیجه از کلاس C در IPv4 استفاده شده است بنابراین می توان نتیجه گرفت که Network ID=200.5.0 می باشد و Host ID هر گره ۱، ۲، ۳ و ۴ می باشد. در شکل ۵-۶ ب w برابر ۲۰۰ می باشد در نتیجه از کلاس C در IPv4 استفاده شده است بنابراین می توان نتیجه گرفت که Network ID=200.5.1 می باشد و Host ID هر گره ۱، ۲، ۳ و ۴ می باشد.

در شکل ۵-۶ ج w برابر ۱^۰ می باشد در نتیجه از کلاس A در IPv4 استفاده شده است بنابراین می توان نتیجه گرفت که Network ID=10 می باشد و Host ID (PC1)=25.0.1 و Host ID (PC2)=25.8.2 و Host ID (PC3)=25.10.7 و Host ID (PC4)=25.77.1 می باشد.

در شکل ۵-۶ د w (برابر 130) می باشد در نتیجه از کلاس B در IPv4 استفاده شده است بنابراین می توان نتیجه گرفت که Network ID=130.25 می باشد و Host ID (PC1)= 0.1 و Host ID (PC2)= 8.2 و Host ID (PC3)=10.7 و Host ID (PC4)=77.1 و Host ID (PC5)=78.1 می باشد.

نکته ۱: چنانچه تمام بیت های مربوط به Host ID برابر 0 باشد در آن صورت به IP آدرس شماره شبکه یا Network Number که به اختصار به آن NN می گویند برای مثال در شکل ۶-۶ Network ID= 130.25 در نتیجه NN= 130.25.0.0 خواهد بود. از شماره شبکه یا NN نمی توان برای یک گره استفاده نمود.

شکل ۶-۶

نکته ۲: اگر اعداد مربوط به Host ID برابر ۲۵۵ باشد عدد حاصله برای Broadcast Address نامیده می‌شود و برای ارسال به تمام سیستم‌های موجود در همان شبکه مورد استفاده قرار می‌گیرد که اصطلاحاً به آن BA گفته می‌شود. با توجه به مثال قبل می‌توان گفت که $BA = 130.25.255.255$ می‌باشد.

اگر کاربری فرمان ارسال اطلاعات را برای 130.25.10.7 صادر کند فقط یک Host یا Node که دارای آدرس مشخص شده می‌باشد اطلاعات را دریافت (پردازش) خواهد کرد که اصطلاحاً Unicast گفته می‌شود ولی اگر فرمان ارسال اطلاعات برای 130.25.255.255 صادر شود، تمام گره‌های متصل به شبکه‌های با آدرس شبکه $Network\ ID = 130.25$ اطلاعات را دریافت و پردازش خواهد نمود. که اصطلاحاً Broadcast نامیده می‌شود.

د) کلاس D: همان طور که قبلاً اشاره شد کلاس D برای Multicast رزرو شده است. 4 بیت اول در کلاس D به صورت 1110 می‌باشد یعنی بیت اول در حالت حداکثری برابر 11101111 می‌باشد (یعنی عدد 239) پس نتیجه می‌گیریم که در کلاس D اولین بیت یا همان w می‌تواند اعداد ۲۲۴ تا ۲۳۹ باشد یعنی کلاس D از رنج 224.0.0.0 تا 239.255.255.255 می‌باشد.

ه) کلاس E: برای کارهای آزمایشگاهی (تحقیقاتی) رزرو شده است ۴ بیت اول در کلاس E همیشه به صورت 1111 می‌باشد یعنی بیت اول در حالت حداکثری برابر 11110000 می‌باشد (یعنی عدد ۲۴۰) و حداکثر مقدار برابر 11111111 می‌باشد (یعنی عدد 255) پس نتیجه می‌گیریم که در کلاس E اولین بیت یا همان w می‌تواند اعداد ۲۴۰ تا ۲۵۵ باشد.

آدرس‌های IPv4 در شبکه به وسیله رایانه‌ها به صورت رشته ای از بیت‌ها دیده می‌شود که به صورت ۴ گروه ۸ تایی می‌باشند از بیت‌ها، به عنوان مثال: 130.1.16.1 به صورت زیر دیده می‌شود:

10000010 00000001 00010000 00000001

IPv4 از آدرس چندپخشی (Multicast) برای ارائه بسته‌های اطلاعاتی از یک منبع به چند مقصد استفاده می‌کند. همچنین IPv4 آدرس‌های Broadcast را برای ارائه بسته‌های اطلاعاتی از یک منبع به همه رابط‌های بر روی زیر شبکه به کار می‌برد.

۵-۴-۶ آدرس‌های ویژه در IPv4

۱- آدرس 0.0.0.0: به آدرس IPv4 نامشخص معروف می‌باشد و فقط برای آدرس منبع،

زمانی که گره با IPv4 پیکربندی نشده باشد و با استفاده از سرویس DHCP بخواهد IPv4 خود را به دست آورد مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۲- آدرس 127.0.0.1 : به نام آدرس Loop back معروف می‌باشد و یک گره را برای ارسال بسته‌ها به خودش فعال می‌کند.

۶-۴-۶ ماسک زیر شبکه یا Subnet Mask : ماسک زیر شبکه برای نشان دادن شناسه مربوط به شبکه و همچنین شناسه مربوط به میزبان می‌باشد. که بیت‌های هر بخش آن یا همه صفر و یا همه ۱ هستند (یعنی اعداد ۰ و ۲۵۵) به طوری که برای تعیین شناسه شبکه، به ازای هر بخش آدرس شبکه؛ عدد ۲۵۵ قرار می‌گیرد و به ازای هر بخش میزبان عدد صفر جایگزین می‌شود و عدد ۲۵۵ به مفهوم ثابت بودن آدرس IP در یک زیر شبکه می‌باشد و عدد ۰ به مفهوم عدد متغیر ۱ تا ۲۵۴ می‌باشد. ضمناً با استفاده از ماسک زیر شبکه می‌توان کلاس شبکه را تعیین نمود. به مثال‌های زیر توجه کنید :

۱- اگر آدرس IPv4 یک گره برابر عدد 192.168.1.1 باشد در آن صورت Subnet Mask آن به صورت 255.255.255.0 خواهد بود. و آدرس IP از نوع کلاس C می‌باشد.

۲- اگر آدرس IPv4 یک گره برابر عدد 10.10.1.1 باشد در آن صورت Subnet Mask آن به صورت 255.0.0.0 خواهد بود. و آدرس IP از نوع کلاس A می‌باشد.

حتماً مشاهده کرده‌اید که هنگام وارد کردن IP بخشی نیز برای وارد کردن آدرس Default Gateway داریم. این آدرس معمولاً دو کاربرد اصلی دارد :

– آدرس کامپیوتری که اینترنت را برای کلاینت Share کرده است.

هنگامی که یک کامپیوتر در شبکه به اینترنت وصل است و باید اینترنت را در اختیار بقیه قرار دهد چنین حالتی پیش می‌آید. البته همیشه به این سادگی و فقط با تنظیم Gateway کارها انجام نمی‌شود اما این یکی از ساده‌ترین حالت‌هاست.

– آدرس پورت روتر در سمتی از سگمنت^۱ که کلاینت در آن قرار دارد تا بدین وسیله به روتر وصل شود و در نتیجه با سگمنت‌های دیگر ارتباط برقرار کند.

نوع کلاس مورد استفاده برای آدرس‌دهی شبکه خود بستگی به تعداد Host‌های به کار رفته در شبکه دارد. به مثال زیر دقت کنید :

مثال : شبکه‌ای داریم متشکل از Host^۰ ۱۶ که با توجه به توسعه آن ممکن است به Host^۰ ۲۳

۱- Segment : به بخشی از شبکه که سیستم‌های آن دارای یک Network ID هستند اشاره می‌کند و گاهی به بخشی از شبکه که

بین تجهیزات شبکه‌ای مثل دو روتر یا دو سوئیچ قرار دارد گفته می‌شود.

افزایش پیدا کند از کدام کلاس استفاده کنیم؟ هر یک از کلاس های A,B,C را می توان به کار برد اما نظر به اینکه تعداد Host از 2^30 عدد بیشتر نمی شود بهتر است از کلاس C استفاده کنیم و به عبارت دیگر آدرس ها را هدر ندهیم. بنابراین باید یک Net ID منحصر به فرد در کلاس C را که در شبکه های دیگر استفاده نشده باشد انتخاب کرده و آن را به شبکه خود اختصاص دهیم اما از کجا بدانیم که NetID آزاد و استفاده نشده کدام است؟ برای این کار خوشبختانه یک متولی وجود دارد که مسؤلیت تخصیص فضای آدرس ها را به عهده داشته و برای انتخاب NetID به آن مراجعه می کنند. این متولی همان IANA است (www.IANA.org) که البته برای منطقه اروپا کار را به www.ripe.net تفویض کرده است چون در ایران معمولاً از آدرس های اروپایی استفاده می شود لذا به ripe مراجعه کرده و فرم درخواست IP را تکمیل می کنیم و پس از طی تشریفات مربوطه یک NetID منحصر به فرد در اختیار ما قرار داده می شود. فرض کنیم که در مثال یاد شده، NetID اختصاص یافته برای شرکت ما عدد ۲۱۳,۲۱۷,۲۴ باشد. بهتر است بگوییم شماره شبکه ما (Network Number) برابر با ۲۱۳,۲۱۷,۲۴,۰ است. با در اختیار داشتن Network Number مذکور به راحتی می توانیم کلیه Host ها را از ۱ تا حداکثر ۲۵۴ شماره گذاری کنیم. به ترتیب زیر :

First Host = ۲۱۳,۲۱۷,۲۴,۱ Second Host = ۲۱۳,۲۱۷,۲۴,۲

Third Host = ۲۱۳,۲۱۷,۲۴,۳

:

Last Host = ۲۱۳,۲۱۷,۲۴,۲۵۴

البته در مثال فوق 2^30 هاست داشتیم و بنابراین آدرس آخرین Host می شود: 213.217.24.230، اما با توجه به توان بالقوه کلاس C، برای هر NetID می توانیم تا حداکثر Host ۲۵۴ را شماره گذاری کنیم و لذا آدرس آخرین Host را 213.217.24.254 نوشتیم و از این پس در بقیه مثال ها نیز چنین خواهیم کرد.

بدیهی است طبق قوانین گفته شده اعداد 0 و 255 کاربرد خاص خود را داشته و نمی توانند برای شماره گذاری Host استفاده شوند :

Network Number = 213.217.24.0

Broadcast Address = 213.217.24.255

به طور کلی در حل این گونه مسائل باید ۴ مرحله را طی کنیم :

مرحله اول : تعیین کلاس با توجه به حداکثر تعداد Host.

مرحله دوم : اخذ شماره شبکه معتبر یا به زبان فنی : (Valid Network Number) یا (Valid IP Address).

مرحله سوم : تعیین آدرس اولین Host الی آخرین Host.

مرحله چهارم : تعیین Broadcast Address.

مطالعه آژواه

تا قبل از ویندوز ویستا ، فقط نسخه ۴ آدرس IP در شبکه ها استفاده می شد (IPv4) که تا حدود ۴ میلیارد آدرس IP را پشتیبانی می کرد با توجه به افزایش تعداد شبکه ها ، در ویندوز ویستا، ویندوز ۷ و ویندوز ۸ ۰۰۸ سرور نسخه ۶ برای IP ایجاد شد (IPv6).

IPv6 به جای ۳۲ بیت از ۱۲۸ بیت برای آدرس دهی IP استفاده می کند و در واقع از ۸ بخش ۱۶ بیتی تشکیل شده است. و مقداردهی آن به صورت هگزا دسیمال می باشد و با : از یکدیگر جدا می شوند.

FE80: BA98: 7654: 3210: FEDC: BA98: 7654: 3210

آدرس دهی در IPv6 به دو قسمت تقسیم می شود به طوری که ۶۴ بیت اول (۸ بخش اول) برای آدرس دهی شبکه و ۶۴ بیت دوم (۸ بخش دوم) برای آدرس دهی میزبان استفاده می شود :

بخش آدرس دهی شبکه در واقع همان Prefix Subnet (پیشوند زیر شبکه) می باشد.

IPv6 ایمن تر از IPv4 می باشد. پروتکل IPv6 قادر به حمایت از ۵۰ اکتیلیون (هر اکتیلیون معادل یک عدد به همراه ۴۸ صفر است) آدرس IP است.

- ۱- پروتکل چیست؟ انواع رایج آن را نام ببرید.
- ۲- سرویس‌های رایج در پروتکل TCP/IP را نام ببرید.
- ۳- تفاوت عمده و اساسی ترمینال با یک رایانه PC چیست؟
- ۴- کدام سرویس TCP/IP از ترمینال استفاده می‌کند؟ برای اتصال به سیستم مرکزی به چه چیزهایی نیاز دارد؟
- ۵- وظیفه Windows time چیست؟
- ۶- نام پروتکلی که ارسال ایمیل را انجام می‌دهد چیست؟
- ۷- وظیفه Terminal Service را شرح دهید.
- ۸- Host چیست؟ خصوصیت اصلی هر Host را نام ببرید.
- ۹- مراحل ثبت Domain را شرح دهید.
- ۱۰- کار SubDomain چیست؟
- ۱۱- پژوهش کنید آدرس Loop Back چیست؟
- ۱۲- پژوهش کنید که TCP/IP نسخه ۶ چیست و چه تفاوتی با نسخه ۴ دارد؟
- ۱۳- پژوهش کنید که چند کاربر می‌توانند به طور هم‌زمان از RDP استفاده کنند.
- ۱۴- پژوهش کنید که چه دستوراتی در محیط FTP رایج است؟
- ۱۵- پژوهش کنید که Domain‌های .edu, .net, .com, .ac, .gov, .prof, .inf, .org در چه حوزه‌هایی مورد استفاده قرار می‌گیرند.
- ۱۶- پژوهش کنید که تفاوت Valid IP و InValid IP در چیست؟